

Biocivilització, la civilització de la vida en xarxa: “Sigues el món que vols veure en el canvi” (1)

By Sandra Campos (2)

Antecedents

A Belem, la capital de l'Estat de Pará, Brasil, ubicada a la desembocadura del riu Amazones, es va realitzar el Fòrum Social Mundial (FSM) l'any 2009. Sense cap dubte, un dels punts més destacats d'aquesta històrica trobada alternativa va ser la intervenció de Leonardo Boff, que va plantejar amb claredat i encert que el Paradigma Civilitzatori dominant nascut de la modernitat, l'essència del qual és l'antropocentrisme, estava vivint una crisi terminal davant la qual es presentava un gran repte per a la humanitat en el sentit de consolidar un nou Paradigma de Convivència Planetària diferent del que s'estava autodestruint.

Igualment destaco que aquest nou paradigma tractava d'una nova manera de viure i convida tots els éssers vius al planeta terra, regida pel respecte a la natura, des de la perspectiva de l'ètica de la “cura”.

Aquesta proposta, que va tenir un ressò global entre els moviments altermundistes i altres actors socials, va viure un segon moment determinant en la seva maduració reflexiva, dos anys després, amb el Taller Internacional “Biocivilització per a la Sustentabilitat de la Vida i del Planeta”, que va tenir lloc el 2011 a Rio de Janeiro, a la seu d'IBASE Brasil i al qual va ser convidada a participar Imago Barcelona (Catalunya – Espanya). Aquest taller es va fer amb l'objectiu de preparar un document alternatiu a la Conferència Rio+20, propera a celebrar-se en aquesta mateixa ciutat l'any següent. Es va fer sobre la base de tres preguntes: “Un nou paradigma de convivència planetària. Amb quins fonaments ètics? econòmics? I polítics?”

Moltes entitats que hi van participar van quedar permeades per la intervenció de Leonardo Boff al FSM de Belem. IMAGO (Barcelona), al seu torn, va centrar tota la seva capacitat de treball amb l'ànim d'aportar un gra de sorra en aquesta direcció. Va ser així com va organitzar a partir del 2011 quatre Seminaris Internacionals de “Convivència Planetària Construïm Biocivilització” a la ciutat de Barcelona, amb la participació de Chico Whitaker – un dels vuit fundadors del Fòrum Social Mundial del Brasil i premi Nobel alternatiu d'Economia-, Vandana Shiva, líder mundial de l'Eco-feminisme i també premi Nobel alternatiu d'Economia, entre d'altres convidats destacats. En aquests seminaris, es van anar tocant idees centrals amb les quals es va alimentar el treball que estan desenvolupant milers de persones, organitzacions i moviments socials a nivell personal, local i global de llarg a llarg del planeta.

Creiem que la Humanitat està vivint una crisi sistèmica global que afecta tots els nivells de l'ésser humà, tant interiors – valors, mentalitats,...- com exteriors – organització social, economia, política, finances...-. Si bé és cert que la humanitat ha estat acompanyada a través de la història per moltes crisis, també és cert que, en aquesta ocasió, és la primera vegada en la història de la humanitat que ella mateixa, ha posat en joc l'estabilitat del planeta i, per tant, l'equilibri de la vida i de la seva supervivència com a espècie.

Entrant en mode “Biocivilització”.

Ens trobem en un moment històric de crisi i de canvi, enmig d'una conjuntura determinant, com ho és el pas d'una època a una altra, però encara no tenim clar cap on anem com a humanitat. Des de fa temps i en diferents punts del planeta, han sorgit veus alertant-nos de la necessitat de prendre consciència del que està passant i, sobretot, de la importància de canviar, tant a nivell de consciència com de les nostres accions.

De moment, però, no tenim un consens global sobre això que ens impulsi a les accions concretes que amb caràcter urgent hem de dur a terme. Hem de treballar i construir consensos en aquesta direcció. Per això, en aquest moment històric és tan oportú visibilitzar, enfortir i acabar de donar forma

a un nou Paradigma de Convivència Planetària, el qual, sens dubte, ja és present al planeta Terra, aprofitant les múltiples experiències que en aquest sentit ha construït la humanitat, tant ara com a través dels segles i que, majoritàriament, no han estat dominants; això ens permetrà a cadascú de nosaltres tenir referents que ens ajudin a canviar la nostra mentalitat i la nostra tasca quotidiana... la qual cosa acabarà tenint la seva deguda repercussió als grans escenaris socials, polítics i econòmics.

Com podem avançar en aquest sentit? Creiem que resulta imprescindible el diàleg com a base per a l'intercanvi de sabers, els aprenentatges mutus, respecte a com s'han implementat aquests canvis a nivell individual i col·lectiu, visibilitzant experiències d'Orient i Occident que ens ensenyen altres maneres de relacionar-nos amb la resta d'éssers humans, les diferents manifestacions de la vida i amb la nostra Mare Terra.

En aquest punt val a dir que el terme “paradigma” s'origina a la paraula grega παράδειγμα, que al seu torn es divideix en dos vocables “parà” (al costat) i “déigma” (model). En general, etimològicament significa «model» o «exemple». Probablement l'ús més comú de paradigma impliqui el concepte de “cosmovisió”. Per exemple, en ciències socials, el terme es fa servir per descriure el conjunt d'experiències, creences i valors que afecten la forma com un individu percep la realitat i la manera com respon a aquesta percepció específica. Cal tenir en compte que el món també és entès a través del paradigma. Per això, el significat de paradigma té a veure amb la forma per la qual és entès el món, la humanitat i, per descomptat, les realitats properes al coneixement.

Un “paradigma dominant” es refereix als valors o sistemes de pensament que dominen en una societat concreta i en un moment històric determinat. Els paradigmes dominants són compartits pel rerefons cultural de la comunitat i pel context sociopolític que el caracteritza” (3).

Els paradigmes dominants canvien o per un fet científic o perquè són qüestionats en la seva essència.

Un exemple de canvi de paradigma civilitzatori provocat per un fet científic va ser el pas de l'Edat Mitjana al Renaixement. Aquell va ser un

moment històric, d'efervescència enorme, impulsat pel sorgiment de noves idees, la recerca incessant de noves interpretacions i explicacions de la vida més d'acord amb les lleis naturals, una època de descobriments, invents, conquestes, que Nicolás Copérnico va aconseguir traduir a nivell científic en la seva teoria heliocèntrica, amb la qual va demostrar que els planetes no giraven al voltant de la Terra, com el poder polític, religiós i econòmic dominant sostenia, sinó que giraven al voltant del Sol com bé ho sabem avui dia i amb tanta obvietat que ni tan sols ens ho qüestionem, perquè vam néixer dins d'un paradigma dominant, en què això es dona per cert.

En aquells moments de la història, Nicolás Copérnico no va aconseguir gran receptivitat a les seves idees perquè s'oposaven al paradigma de pensament dominant, basat en el model Ptolemaic. Va ser unes dècades més tard que Galileo Galilei i Kepler van culminar els seus treballs científics, i aquestes noves idees van generar l'impuls necessari perquè el canvi de paradigma s'obrís camí de manera irreversible. L'església i el poder establert per la seva banda ho consideraven una agressió als dogmes sobre els quals basaven el seu poder i, per tant, els feien trontollar. Però el canvi ja era impossible d'aturar. El paradigma dominant, aleshores com ara, ja s'estava esfondrant i això, per sort, no es pot aturar.

Els que estem en aquests moments vius vam néixer en un món marcat bàsicament per la raó i la ciència des d'una perspectiva cartesiana i newtoniana, entre els precursors de la qual està Nicolás Copérnico amb les seves noves idees. Aquest paradigma ens determina des d'abans de néixer una manera de pensar que orienta en cadascú de nosaltres com veiem, entenem, sentim i interpretem allò que considerem la realitat.

L'essència de l'actual paradigma civilitzatori dominant i en crisi rau en l'antropocentrisme sorgit a Occident amb la modernitat que va ubicar l'ésser humà a la cúspide i el centre de la creació. Aquest ésser humà des del seu egoisme, irresponsabilitat i manca de consciència, es va creure amb dret a sotmetre, transformar, depredar, extingir, contaminar, dominar, empobrir, destruir... tot allò que estava al seu voltant. Aquesta convicció absurda de ser els amos i senyors de tot allò creat ens ha portat a generar un sistema i un model que ens té, literalment, a un pas del

precipici. Aquesta vegada el paradigma dominant és qüestionat en la seva essència pel Nou Paradigma que s'està instal·lant i enfortint.

L'essència del “Nou” Paradigma de Convivència Planetària és “la cura del teixit de vida”, aquesta xarxa de la qual formen part tots els éssers vius - humans, animals, naturalesa, planeta- d'una manera interdependent, en la qual irreductiblement estan relacionades totes les parts, constituint així una totalitat interconnectada, que podria anomenar-se una “Biocivilització”, la civilització de la vida.

Aquesta estructura en xarxa implica altres lògiques diferents que han de ser adequades a la interdependència i al teixit. Per exemple, necessita l'equilibri en totes les seves expressions perquè es pugui manifestar i projectar en el temps, requereix que l'ésser humà, com a part d'aquesta xarxa de la vida, es relacioni amb ell mateix, els seus semblants i amb l'entorn des d'una consciència diferent, impregnada de responsabilitat, cura, sensibilitat, solidaritat, amor, compassió i fraternitat, sabent que com a espècie, som els responsables més grans de vetllar per l'equilibri planetari perquè la vida se segueixi manifestant en tota la seva plenitud.

Per donar força i visibilitat a aquest florent paradigma civilitzatori de convivència planetària –Biocivilització- cal reflexionar sobre els principis ètics que han de regir les nostres accions, així com repensar i canviar el model econòmic actual i, també, pensar i construir alternatives justes i equitatives per a la organització del poder, de manera que estigui al servei de la cura de la xarxa de la vida en conjunt, inclòs el Planeta Terra, com ens viu que és i que gaudeix d'intel·ligència natural.

Les reflexions biocivilitzatòries s'han centrat de moment en tres eixos o preguntes fonamentals, a saber:

1. Amb quins valors o virtuts? (ètica)
2. Amb quin model econòmic? (economia)
3. Amb quines estructures de poder, quina governança global? (política)

La humanitat amb el seu model de vida i consum excessiu, irresponsable i inconscient, majoritàriament acceptat i practicat per cadascun de nosaltres, ha estat esgotant els recursos naturals del planeta Terra, la nostra única CASA COMUNA, com la va anomenar el Papa Francesc a la seva "Encíclica Laudato Si" (4).

Amb l'anterior manera de viure en aquest planeta deixem de donar el temps necessari a la Terra per recuperar-se de la petjada ecològica que els humans hi anem deixant, "La petjada ecològica és un indicador de l'impacte ambiental generat per la demanda humana que es fa dels recursos existents als ecosistemes del planeta, relacionant-la amb la capacitat ecològica de la Terra de regenerar els seus recursos". Com bé ho va explicar Leonardo Boff al seu document del mes de setembre: "El passat 13 d'agost del 2015, va ser el Dia de la Sobrecàrrega de la Terra (*Earth Overshooting Day*), com ens va informar la Xarxa de la Petjada Mundial (*Global Footprint Network*) que, juntament amb altres institucions com *WWF* i *Living Planet*, segueixen sistemàticament l'estat de la Terra. La petjada ecològica humana (la quantitat de béns i serveis que necessitem per viure) ha estat sobrepassada. Les reserves de la Terra s'han esgotat, i necessitem 1,6 planetes per atendre les nostres necessitats, sense considerar aquelles molt importants de la gran comunitat de vida: fauna, flora, microorganismes.... En paraules del nostre viure diari: la nostra targeta de crèdit està en números vermells. Fins el 1961 necessitàvem només del 63% de la Terra per atendre les nostres demandes. Amb l'augment de la població i del consum, el 1975 ja necessitàvem el 97% de la Terra. El 1980, el 100,6%, la primera Sobrecàrrega de la Petjada Ecològica Planetària. El 2005 ja assolíem ja la xifra d'1,4 planetes. I, l'agost del 2015, 1,6 planetes. Sense un canvi de consciència que neixi de la reflexió profunda per tenir cura d'aquesta llar, LA NOSTRA CASA COMUNA, de cada persona del planeta, les probabilitats d'un escenari apocalíptic s'incrementen per un futur no gaire llunyà." (5)

Biocivilització s'articula a l'“Esperit de canvi de l'Època en què ens trobem”, com a estratègia de recerca, diàleg, articulació i construcció col·lectiva a nivell planetari d'un camí comú que ens ajudi a sortir de l'actual crisi sistèmica que estem vivint d'una manera benèfica per a la xarxa de la vida, de la qual també en forma part el planeta, sense pretendre ser una guia política o acadèmica, molt menys un decàleg de passos a seguir, però sí una invitació respectuosa a avançar pel camí del canvi essencial; és a dir, radical i no violent.

Inspirada en les reflexions que va fer Leonardo Boff al Fòrum Social Mundial, FSM de Betlem - Brasil (2009) i Candido Grzybowski - Brasil (2011) i Chico Whitaker -Barcelona (2016), Biocivilització, s'ha anat alimentant, a curt termini, per les experiències i pràctiques quotidianes de milers de dones i homes que, de forma individual o col·lectiva, han estat i estan fent el canvi de manera concreta a les seves pràctiques quotidianes i als seus entorns. Aquest canvi implica diversos escenaris que de manera simultània hem de treballar, tal com es va plantejar al *4t Seminari de Convivència Planetària: Construïm Biocivilització (6), cap a un nou paradigma de convivència planetària*, celebrat a la ciutat de Barcelona l'abril del 2016: “Des de dins cap a fora i des de baix cap a dalt”. Com ho va reflexionar igualment al seu moment l'economista, ambientalista i polític xilè Manfred Max Neef: “Fascinant saber que si jo canvio pot passar alguna cosa en conseqüència que condueixi a un canvi al món. Però tenim por de canviar. Sempre és més fàcil intentar canviar els altres. Espero que arribi el dia que cadascú de nosaltres sigui prou valent per poder dir, amb tota honestedat: “Sóc, i perquè sóc em vaig tornar part de... Em sembla que aquest és el camí a seguir si volem posar fi a una manera estúpida de viure”.(7)

Efectivament, tots podem i hem de contribuir al canvi de convivència planetària, els que no ho han fet podrien començar per acceptar la part de responsabilitat que cadascú de nosaltres hi té, i com a resultat d'això, reprendre el nostre poder per canviar les coses al món que ens envolta d'una manera més propera, i des d'allà, aportar als grans canvis que es necessiten a nivell planetari. Com bé va sintetitzar Gandhi “Sigues tu el canvi que vols veure al món”, això serà un bon pas endavant que ara es

requereix amb urgència, però no serà suficient. Haurem de caminar junts molt més lluny.

L'articulació de tots aquests canvis de consciència, pràctiques, consums, incidència política, tant a nivell individual com col·lectiu, s'aniran tornant més forts a nivell local i planetari en la mesura que es vagin sumant, multiplicant i replicant, mitjançant intercanvis, mutus aprenentatges, articulacions, connexions... de tot allò que ja està en marxa, aprofitant diferents canals tant físics com virtuals, en què el diàleg, l'intercanvi, la reconfiguració siguin possibles. Estic parlant, per exemple, de les converses familiars, els cafès, les places públiques, les xarxes socials, els moviments socials, Internet, les escoles, universitats, espais de formació, de contemplació...

Biocivilització també és un plantejament estratègic que convida a fer el canvi ara que encara estem a temps de donar un tomb a la història, evitant caure a l'abisme que ja s'ha obert davant nostre i que Leonardo Boff descriu encertadament de la següent manera: “No hi ha més recursos a la nostra Casa Comuna (8)... Per completar l'anàlisi hem de tenir en compte la investigació sobre “Els límits planetaris: una guia per al desenvolupament humà en un planeta en mutació”, feta per 18 científics i publicada a la prestigiosa revista *Science* de gener del 2015. S'hi enumeren nou fronteres que no poden ser violades, en cas contrari, posem en perill les bases de la vida al planeta: canvis climàtics, extinció d'espècies, disminució de la capa d'ozó, acidificació dels oceans, erosió dels cicles de fòsfor i nitrogen, abusos en l'ús de la terra com a desforestacions, escassetat d'aigua dolça, concentració de partícules microscòpiques a l'atmosfera que afecten el clima i els organismes vius, i introducció de nous elements radioactius (nano-materials, micro plàstics). 4 de les 9 fronteres ja han estat sobre passades, però dues -el canvi climàtic i l'extinció de les espècies-, que són fronteres fonamentals, poden portar a la nostra civilització a un col·lapse. Va ser el que van concloure els 18 científics.”

Des del 2005 al 2024 tot ha empitjorat acceleradament, per la qual cosa, el plantejament des de Biocivilització, i de tots aquells amb qui se sent i se senten afins amb ella, és contundent: el canvi global depèn de la decisió que cada ésser humà prengui, i de com aconseguixi canviar ara de manera radical les seves pràctiques, valors, consum i la seva participació a les noves ciutadanes locals i globals.

Amb quins valors o virtuts? (ètica)

En aquesta perspectiva biocivilitzatòria, hi ha virtuts fonamentals com ho són la cura, la responsabilitat, la solidaritat, la fraternitat,... que han estat discutides, difoses i reflexionades durant dècades. Per enfortir una Biocivilització les hem de posar en pràctica tant al nostre projecte de vida, com als projectes col·lectius, de manera immediata. La reflexió és important, però si no està acompanyada de l'acció es queda buida.

Per conveniència, potser de forma inconscient, hem delegat el nostre poder a uns altres amb interessos econòmics, permetent definir les nostres vides i facilitant-los la seva tasca a través del nostre patró de consum i les nostres pors. Així mateix, hem mostrat menyspreu, en general, per participar com a ciutadans actius, com si els assumptes públics, entesos com els assumptes que ens interessin a tots, no ens concernissin.

Ens han inculcat valors erronis des de la infància, com ara l'egoisme, l'individualisme i la competència. Ens hem equivocat en pensar que la felicitat resideix en la possessió de coses materials; és a dir en “el tenir” i no en “el ser”. Amb aquestes actituds, valors i pensaments, hem contribuït a la pèrdua de l'harmonios equilibri de l'organisme viu anomenat Planeta Terra i la xarxa de vida que hi habita i que, per sort, ara està buscant restablir el seu equilibri.

Entre les virtuts que destaca Biocivilització, es ressalten els fonaments ètics de la “cura”, de la qual ja se'n parla des de fa diverses dècades, especialment per alguns moviments feministes, plantejant una perspectiva de vida associada a la protecció i la cura de la vida, actuant en

tot moment, amb responsabilitat de les nostres accions, sabent que afectem d'una manera o altra els altres i el nostre entorn.

Una altra virtut ètica, que vull assenyalar, és la “**solidaritat**”, que ha estat present a la majoria dels moviments socials, les ONG, esquerres i alguns sectors demòcrates, entre d'altres. En definir la solidaritat, hem d'entendre que està relacionada amb la capacitat de l'individu de posar-se al lloc de l'altre, compromentent-hi alguna cosa del projecte de vida. Una cosa és ser solidari i una altra és estar sensibilitzat, aquesta segona opció implica que no romanem indiferents davant del que els passa als altres, però no fem res per contribuir a canviar-ho, mentre que en la solidaritat si existeix aquesta implicació.

Ara més que temps de sensibilització, són temps de consciència i solidaritat; és a dir, d'implicació personal, de compromís, d'acció i de canvi. Hem de desestructurar, descodificar i alhora estructurar, recodificar, reconstruir creences, valors, actituds, pràctiques, ...

Biocivilització igualment s'inspira en la “**fraternitat**”, que essencialment és el mateix “amor” de què parlen els cristians, que és la mateixa “compassió” de la qual parlen els budistes, el “rahma” o misericòrdia dels musulmans: Crec que són essencialment la mateixa “solidaritat” que plantegen els moviments socials, entre d'altres.

En resum, la fraternitat en una perspectiva biocivilitzatòria és “la integració conscient” amb la xarxa de la vida, a la qual sempre hem pertangut i estat interrelacionats, interconnectats i interdependents; aquí és on neix la germandat, en el fet de ser membres d'aquesta comunitat de vida.

També es planteja des de Biocivilització, que és imprescindible realitzar un “canvi de consciència” profund, essencial i radical, que neixi al fons del nostre interior, com ho va expressar recentment Chico Whitaker, un dels 8 fundadors del Fòrum Social Mundial “des del fons del nostre cor” (9). És fonamental adonar-nos que hem fet coses que ens semblaven normals, però ara que sabem que afecten la nostra vida, la dels altres i la del planeta de manera destructiva o agressiva, hem de modificar-les.

És important construir la nostra individualitat associant-la amb la responsabilitat, inspirada per l'equilibri (justícia) i l'harmonia, sent conscients que som part de la comunitat de vida que habita el planeta Terra.

També destacar que, Biocivilització, igualment s'alimenta dels moviments ecologistes i el seu compromís amb la vida i el planeta, com molts ho van plasmar a “La Carta de la Terra” (10), i d'altres moviments socials que ens han ensenyat altres pràctiques com la solidaritat i el compromís....

Igualment beu de paradigmes que no van ser dominants al seu moment, però que, per sort, per als que avui estem vius, han estat preservats per grups humans. Em refereixo per exemple a les cultures orientals, a cultures ancestrals indígenes de diferents parts del món, que van construir maneres de viure i conviure diferents de l'occidental, més harmòniques amb la Terra i l'Univers, basades en el respecte, la contemplació, l'articulació amb la natura, tractant-la com a un altre ésser viu del qual feien part els humans.

Amb quin model econòmic? (economia)

El Nou Paradigma també s'ha de visualitzar en termes de l'economia i de la política, substituint la idea errònia que podem consumir il·limitadament i irresponsablement per una altra ajustada a la realitat finita del nostre planeta els recursos del qual també ho són. Hem de tenir clar que l'actual sistema econòmic basat en l'extracció, la producció, la venda i el rebuig de manera il·limitada no és possible sense que generi desequilibri mediambiental i social. Si seguíssim per aquest camí l'any 2050 o abans, necessitaríem disposar de dos o més planetes per satisfer la demanda dels consumidors, tant els antics, bàsicament ubicats a Europa i els Estats Units, com els nous, residents especialment als països d'economies emergents, anomenats BRICS: Brasil, Rússia, Índia, Xina i Sud-àfrica.

Tinguem present que “necessitaríem dos o més planetes” i tan sols en disposem d'un; per tant, ningú no pot arribar a consumir o continuar consumint de la manera irresponsable com fins ara ho hem fet. Cal pensar i continuar treballant en la creació d'economies cícliques i en xarxa, que

siguin respectuoses de l'entorn i dels altres éssers vius en comptes del sistema econòmic lineal que patim.

Per sort per a la Humanitat al planeta estan sorgint experiències noves que ens mostren com es pot viure en pau i en harmonia amb el planeta i amb els altres éssers vius, economies locals, orgàniques, ecològiques i equitatives, comerç just, banca ètica, energies netes i renovables com la solar i l'eòlica, turisme responsable, vida interior, consum responsable i amb criteri, cura de les noves generacions d'éssers humans a través de la formació en valors que tenen a veure amb la cerca de l'equilibri entre allò individual i allò col·lectiu, amb la cooperació, la cura, el suport mutu, la solidaritat i la fraternitat, en lloc de la competència, l'individualisme i l'egoisme a ultrança.

El model capitalista que encarna el paradigma actualment dominant i en crisi està arribant a un moment crític i amb ell està portant el planeta a un punt de no retorn en la mesura que ha anat afectant les condicions climàtiques del planeta necessàries perquè la vida es mantingui i es manifesti en tota la diversitat. Aquest model d'economia ha gestat una economia al servei del capital i d'uns quants propietaris, per sobre del benestar de la majoria dels éssers humans i altres éssers vius, causant pobresa, guerra, mort i destrucció.

L'economia capitalista de què parlem està condemnada a desaparèixer i a ser consumida per la seva pròpia dinàmica de destrucció i mort. Hem de canviar i canviar-la, construint una economia del ser, que estigui al servei de tots els éssers humans, respectuosa de l'entorn i dels altres éssers vius, una economia "a escala humana" de la qual ens va parlar Manfred Max-Neef (1993) , que ens permeti una altra manera d'atendre les nostres necessitats d'una manera justa equilibrada i harmònica amb tot allò vivent.

És crucial adoptar una perspectiva radicalment diferent de l'economia. Prenguem com a referent l'enfocament de Bhutan, un país que avalua el progrés a través d'un indicador que va construir: la Felicitat Interior Bruta (FIB). A Bhutan, es considera que la qualitat de vida de la seva població no

depèn del desenvolupament material o del capital, sinó de la seva capacitat per assolir la felicitat (11).

Pel que fa al consumisme, que és l'epicentre del funcionament del sistema capitalista, és important ser conscients del cicle viciós de consum en què estem immersos majoritàriament. Es tracta d'una dinàmica on comprem i rebutgem amb la mateixa velocitat i inconsciència, enfortint un model lineal i infinit d'extracció, producció, distribució, consum i rebuig en un món finit i limitat.

Això el fa un model econòmic insostenible i inviable, com ho demostren els informes sorgits arran de la crisi ambiental que estem travessant. Tot això ha estat ideat i concebut per economistes i polítics liberals i neoliberals per tal que el sistema funcioni d'acord amb els interessos dels grans capitals.

Com ho he dit en aquest document, la felicitat s'ha vinculat amb la possessió i, per tant, en aquest model capitalista sempre estarà lligada al consum. Això no obstant, és important recordar que el simple fet de posseir coses no ens fa ni millors ni pitjors persones. Ni La nostra qualitat com a individus es defineix pels valors que guien les nostres accions i les pràctiques amb què dia a dia donem forma a les nostres vides.

Com diu Boff: Volem aquesta destinació per a la nostra única Casa Comuna i per a nosaltres mateixos? No tenim alternativa: o canviem els nostres hàbits o anirem desapareixent lentament com els habitants de l'illa de Pasqua fins a quedar només alguns representants, potser envejant els que van morir abans. Certament, no hem estat cridats a l'existència per conèixer un final tan tràgic. Segurament “el Senyor, sobirà amant de la vida” (Sab.11, 26) no ho permetrà. Però no serà per miracle sinó mitjançant el nostre canvi d'hàbits i amb la cooperació de tots. (12)

Amb quines estructures de poder, quina governança global? (política)

S'observen moviments espontanis de les ciutadanes al món que es manifesten davant de les estructures de poder, que no estan subjectes a cap estructura política. Aquests moviments se solen impulsar a través de

les xarxes socials i es caracteritzen per un enfocament deliberatiu i democràtic per abordar les seves preocupacions, amb un model assembleari i participatiu a la seva base, com en el cas d'Occupy Wall Street (Estats Units d'Amèrica del Nord), Indignats o Moviment 15-M (Espanya), les mostres d'indignació (Brasil), les mobilitzacions d'estudiants de secundària xilens, coneguts com els pingüins (Xile), la revolució dels paraigües (Hong Kong-Xina), la primavera àrab (països àrabs), els Black Blocks (Europa), les armilles grogues (França), per citar-ne alguns. Tots en conjunt han estat exigint respostes urgents i proposant alternatives holístiques a la greu situació de vulneració dels drets essencials de tots els habitants de la Terra, a les viciades relacions entre els poders econòmic i polític que perjudiquen irremediablement l'entramat social, sobretot els anomenats 'menys afavorits'.

En aquesta conjuntura, és igualment crucial reflexionar sobre els moviments socials i les noves ciutadanes planetàries que van marcant el camí més favorable i ecològic per al conjunt de la humanitat per avançar cap a una profunda i saludable reestructuració democràtica de l'economia, la política i de les institucions públiques en la seva totalitat. Els moviments socials han de sortir a manifestar-se pacíficament a l'espai públic i amb la seva presència i reflexió aportar a la reorientació de la nostra funció com a humanitat.

Com veiem, una part de la població ha començat a tornar gradualment als carrers, recuperant el diàleg, la unió, la crítica, l'intercanvi i la participació directa, ja que ¿què podria ser, si no això, la base per construir la vida i la democràcia duna societat? Aquestes són algunes maneres de recuperar el seu poder i la seva participació, de cercar noves relacions que els portin cap a altres estructures a noves maneres d'organitzar el poder i interrelacionar-se amb l'Estat, en un marc de convivència local i global renovat.

Així mateix, observem com a diverses ciutats arreu del món estan adoptant pràctiques sostenibles, aprofitant fonts d'energia neta, implementant sistemes de reciclatge, promovent la participació ciutadana i establint polítiques públiques. A més, hi ha països els governs dels quals han fet passes significatives, com l'Uruguai, on el seu expresident, José

Mujica, és un destacat referent, tant com a líder polític com a persona, que ha guiat una transformació profunda, o Bolívia, que en la seva Constitució reconeix la Mare Terra com a subjecte de drets, entre d'altres referents. Podem veure que hi ha, una gran quantitat d'experiències i de persones "canviant". Ajudem per impulsar aquest gran canvi a favor de la xarxa de la vida i del planeta Terra que ja està en marxa.

L'enfocament de la Biocivilització i dels qui s'hi identifiquen és clar: el canvi global depèn de la decisió que cada individu prengui en aquest moment i de com modifiqui les seves pràctiques, els seus valors, el seu consum i la seva participació en el canvi.

Per tant, convido que junts enfortim un poderós impuls col·lectiu que contribueixi a enfortir i fer visible un paradigma de convivència planetària, ara que encara tenim temps, ja que som vius i ho podem fer.

Sigues el món que vols veure en el canvi

Els actes personals, quotidians, familiars i de proximitat, són fonamentals en el procés de continuar construint i enfortint, un nou model de convivència planetària diferent del que ens va portar a la crisi actual.

Això no obstant, cal que aquests actes personals s'entrellacin de manera col·lectiva perquè puguin tenir un impacte profund i poderós en les estructures econòmiques, polítiques i socials de l'organització humana a nivell planetari.

Biocivilització inspira una organització en xarxa, que es va construint en una perspectiva des de dins cap a fora de les persones, i des de baix -la proximitat de les comunitats- cap amunt, connectant així, en una dimensió planetària, totes les persones que opten per una convivència diferent de la actualment dominant i en crisi.

Aquest paradigma biocivilitzatori que va florint restitueix els éssers humans a la seva posició d'interconnexió a la xarxa de vida, de la qual formen part, juntament amb els animals, les plantes i el planeta Terra.

Aquesta visió és essencialment diferent de l'antropocèntrica en aquest moment dominant i en declivi.

Biocivilització no pretén ser un decàleg, tampoc una guia política o ideològica, més aviat és una invitació respectuosa a avançar junts cap a un canvi essencial tant a nivell personal com col·lectiu, ens referim a un canvi de consciència radical i pacífic que beneficiï la xarxa de la vida, en conjunt,

Biocivilització ubica l'essència del paradigma de convivència planetària que floreix, a la xarxa de la vida, en què estan interconnectats, com ho hem destacat, tots els éssers vius -humans, animals, vegetals, el Planeta Terra- articulants-se a l'esperit de canvi de la nostra època com a estratègia per construir, ara, un camí comú a través del diàleg, l'articulació, la connexió, la interrelació i la construcció col·lectiva, que ens farà sortir de la crisi sistèmica que acarem i que beneficiarà tota la xarxa de vida que habita el nostre planeta.

Sandra Campos, Barcelona, febrer 2024.

- 1 CAMPOS, Sandra. (2024) *Se el cambio que quieres ver en el mundo*. Ed. Espacio del Silencio.. Cap. 1.
- 2 Ecologista, advocada, màster en govern de ciutat. Universitat de Barcelona, directora de www.imagocatalunya.org Blog <https://sandracampo2013.wordpress.com/> directora del 4t Seminari Internacional de Convivència Planetària: Construïm Biocivilització- Barcelona <http://www.imagocatalunya.org/seminari-2016/>
- 3 <https://es.wikipedia.org/wiki/Paradigma>
- 4 Document ¡Laudato si! SOBRE LA CURA DE LA CASA COMUNA. Es pot baixar de: http://m.vatican.va/content/francescomobile/es/encyclicals/document_s/papa-francesco_20150524_enciclica-laudato-si.html Wikipedia.org/huella-ecológica

- 5 BOFF, Leonardo. No hi ha més recursos a la Nostra Casa Comuna, 2015. Article publicat a la columna semanal de Leonardo Boff <http://www.servicioskoinonia.org/boff/articulo.php?num=727>
- 6 www.biocivilizacion.org
- 7 Max –Neef. Manfred, Desenvolupament a Escala Humana (1994) Editorial ICARIA. Barcelona
- 8 Encíclica del Papa Francisco ¡Laudato si! SOBRE LA CURA DE LA CASA COMUNA. Es pot baixar de: http://m.vatican.va/content/francescomobile/es/encyclicals/document/s/papa-francesco_20150524_enciclica-laudato-si.html
- 9 Campos, S. (Comp.). (2015). CONSTRUIMOS BIOCIIVILIZACIÓN. España: Editorial ICARIA. ISBN 9788498886467. Diversos autors: WHITAKER. Chico, SHIVA. Vandana, MONEDERO. Juan Carlos, SANTANA, Pedro. GRZYBOWSKI. Cándido, MUÑOZ. Manuel Ramiro, AZAM. Genevieve, RECIO. Alberto, El llibre està a: <http://www.icariaeditorial.com/libros.php?id=1527>
- 10 <https://cartadelatierra.org/wp-content/uploads/2020/08/CARTA-DE-LA-TIERRA-ESPANOL-52.pdf>
- 11 Negocios.com <http://www.negocios.com/noticias/butan-pais-mide-pib-felicidad-17102014-1726>
- 12 Boff, Leonardo El cuidado esencial Editorial Trotta, 2002.